

En barndom i Thy (fortsat)

af Ove Kjær

Artiklens forfatter er søn af kreds­læge Vilhelm Kjær, der praktiserede i Hurup fra 1905 til 1926. Vilhelm Kjær blev i 1908 indvalgt i bestyrelsen for Historisk Samfund og udtrådte først i 1927, efter at han i 1926 var blevet udnævnt til amtslæge i Viborg. Nedenstående artikel omfatter anden halvdel af Ove Kjærs barndomserindringer fra Sydthy. Den første halvdel blev bragt i Historisk Årbog 2004.

Stationsforstander Stoltze (tante Dagnys forældre) var en meget talende bulderbasse – i ét og alt forskellig fra onkel Henrik, hans svigersøn.

Medens onkel Henrik var et stilfærdigt indendørs menneske, der kun kom udenfor, når han skulle på sygebesøg og da tøffede af sted i den lille Renault, var stationsforstanderen et udendørs menneske, der travede meget lange ture gennem Sydthy, bevæbnet med sin knortekæp. Han fortalte gerne om gamle jagtture, især om jagt på sælhunde. Han var meget kortklippet, havde stridt, gråt hår og busket overskæg, der gav ham et martialsk udseende og kunne minde både om von Hindenburg og Bismarck.

Fru Stoltze, tante Dagnys mor, var hans udtalte modsætning – en lille grå mus, udslidt efter talrige fødsler og fattige kår. Hun talte kun, når hun blev spurgt og svarede lavmælt og helst med enstavelsesord.

Når jeg som lille en sjælden gang fulgtes med tante Dagny op på stationen, iagttog jeg interesseret telegrafene, der stod inde på kontoret og tikkede uafbrudt.

Dette billede genfandt jeg mange år efter i Herman Bangs mesterlige lille roman, »Ved vejen«, hvor Herman Bang beskriver kontoret hos stationsforstander Bai...

»... Døren stod åben ud til Kontoret. Telegrafene prikkede uafladelig. Kollegerne ønskede

hinanden »Glædelig Jul« langs ad Linjen, Bai gik til og fra og svarede...«

Herman Bang skriver bl.a. om stationsforstander Bai's ungdomstid »i Næstved i gamle Dage ved Kavaleriet...« Som dreng spekulerede jeg tit på, om stationsforstander Stoltze mon havde været soldat engang og måske ligefrem i krig. Hvorfor havde han ellers en skinnende blank sortlakeret hjelm med gyl­den pikkell stående og en lille bronzestatuet­te af en soldat i fuld udrustning i færd med at kaste en håndgranat henover en lille stump pigtråd?

En dag hørte jeg far ringe over til onkel Henrik og bad ham komme over, uden at far nævnte hvorfor.

Efter at onkel Henrik var kommet, så jeg inde fra en anden stue tante Dagny komme i vinterfrakke ud fra deres hus og gå over gaden over mod os. Men kort efter så jeg, at hun vendte om og gik hjem igen.

Det var, som havde hun frygtet en ulykke og derpå havde besluttet at vente hjemme på at onkel Henrik kom tilbage – far havde fået meddelelse om, at et af stationsforstander Stoltzes elskede børnebørn, Vagn, var fundet druknet nede i Skibsted fjord. Vagn havde været på jagt, måske efter svaner, og var gået gennem isen.

Det var et slag, som længe kastede lange skygger.

Gårdejer Peder Pedersen fortæller

I 1941 døde onkel Henrik, og tante Dagny flyttede til Strib for at bo i nærheden af sin familie. I januar 1967 modtog hun en hilsen fra Thy i form af et langt brev fra gårdejer Peder Pedersen, Korsgård, Refs, der deri mindedes Onkel Henrik, som havde været familiens læge. Han skriver bl.a.: »...Jeg er født i Søndbjerg på Thyholm i 1879... Jeg har ført dagbog i 62 år. Jeg var i skolekommissionen i Hurup i 12 år og var jo altid med til eksaminerne. Jeg husker, den lille Ove Kjær var med første gang. Da var forældrene jo gerne med for at overvære en så stor begivenhed. Hr. og fru V. Kjær var der også. Frk. Nielsen havde en time i religion, og børnene skulle selv fortælle. Jeg kan endnu se den lille Ove, som sad på øverste bænk, blive så ivrig med at fortælle, at han kravlede helt op på bordet. Børnene havde alle foldede hænder. Da så jeg V. Kjær klemme et par tårer, hvor var det kønt... Jeg glemte at fortælle, hvad frk. Nielsen engang har fortalt. Den lille Ove og Anton Yde sad sammen på forreste bænk, da de kom i skole. Og det var til at begynde med hos frk. Andersen. Da siger Ove til frk. Andersen: »Frk. Andersen. Vil De ikke nok hjælpe Anton, for det kniber ham sådan at følge med?« De to lærerinder var betagne af Oves omsorg for Anton. Det var jo et godt sindelag. Nu må jeg holde op, for kommer jeg først til at fortælle om børnene, så er der ingen grænser...«

Længere fremme i det lange brev, der er skrevet med næsten sirlig skrift, omtaler og karakteriserer gårdejer Peder Pedersen de to brødre, Henrik og Vilhelm Kjær på en måde, som efterlader indtrykket af gårdejer Pedersen som en personlighed, der er fast forankret i sin kristentro og samtidig er fuld af jysk lune, tryghed, kærlighed og fortælleglæde. »Det frisker sådan op i tilværelsen, når man

bliver gammel og får tid til at tænke tilbage over, hvad man oplevede i de mange år, der ligger bag. Alle gode minder har man glæde af at leve om igen. Da De nu har berørt emnet Dr. Kjær, som vi jo kaldte »gamle og unge Kjær«, i stedet for Henrik og Vilhelm Kjær, skal jeg prøve at tegne lidt af det gode, vi sikkert er fælles om. Deres mand husker jeg helt tilbage, jeg ved ikke hvor langt... Mens jeg endnu var hjemme i mit hjem, havde min søster ondt i halsen, og vi fik dr. Kjær fra Hurup derud, og han ordinerede at gurgle i kreolinvand, da det var difteri. Efter den tid var det ikke så sjældent, at Deres mand kom til Uglev St. efter tilkaldelse ved et brevkort. Så tog min far imod ham ved stationen og kørte rundt til de forskellige, som havde forlangt lægebesøg. Da tror jeg, min kærlighed og tillid begyndte til Dr. H. Kjær.

Far fortalte, at før hvert husbesøg spurgte lægen: »Hvordan har De det økonomisk?« Nogle slap helt fri. Alt var jo kontant afregning dengang. Dr. H. Kjær kom til at stå højt blandt befolkningen på Thyholm... De skal også have noget om Dr. V. Kjær, meget forskellig fra sin broder, men han var god, når man lærte ham at kende. Og han havde også en god kone. Et minde. Den 26. marts 1926 mødte vi om aftenen 4 mand hos Dr. V. Kjær. Det var sundhedskommissionen, som lige var valgt, selvfølgelig med Dr. Kjær som formand, bogtrykker Andersen og slagter Oxenbøll fra byen og Kr. Hove fra Ettrup og jeg fra Refs, og vi to sidste repræsenterede sognerådet. Vi skulle lave sundhedsvedtægt for Hurup kommune. Så vidt jeg husker, havde doktoren en kladde med fra en anden kommune, så det var der ikke mange ben i. Fru dr. Kjær serverede selvfølgelig kaffe, og så kom snakken i gang om noget, som var af mere interesse. Jeg havde bemærket, at doktoren havde fået et nyt gammelt ur med blylod og havde rejst mig og stod og så på det. Så kom doktoren og fortalte, at han havde været på

sygebesøg hos et par gamle folk i Flarup og opdaget det gamle ur. Så havde han spurgt, om han ikke kunne få det ur, når han gav dem et nyt i stedet for, og det bytte var de meget glade for. Så siger jeg til doktoren: »Hvad er det for streger i den runde blyplade der foroven? Jeg synes, det er som et S og nogle streger som 90.12?« Det havde han ikke tænkt, betød noget. »Jo«, sagde jeg, »se, hvad der står i Davids salme 90. kap 12. vers.« Doktoren læste det om at tælle vore dage, så vi får visdom. Uret fik endnu mere værdi.

Mens vi havde stået og talt sammen om uret, havde de tre mænd sagt God nat, og kredslægen vendte sig imod mig og sagde: »Nu skal jeg fortælle Dem en tildragelse, som jeg husker så tydelig, fordi det gjorde stort indtryk på mig, så jeg ikke har kunnet glemme det siden. Da jeg for mange år siden kom til Hurup, blev jeg en tidlig vintermorgen i et hundevær sammen med min broder kaldt ud på landet. Det var en meget vanskelig fødsel, det drejede sig om. Da fødselen var overstået – barnet var død, og der var stærkt bud efter moderen også – tog vi, min bror og jeg, os god tid og satte os til rette i dagligstuen. Der på bordet lå en bibel, og der stod en lille æske med små numre, som man vist kalder mannakorn. Jeg skulle jo forslå tiden med noget og så tænkte jeg, man kunne jo prøve at tage et nummer i lotteriet. Jeg tog så et og fandt også frem til det ord, som var henvist til, men kan De så gætte, hvad det var for et ord. Det gjorde nemlig særlig indtryk på mig, da det var første gang, jeg var ude at praktisere her i Hurup. Der stod: »Undslå dig ikke for at besøge en syg, thi derved skal du vinde berømmelse«. Lægen så på mig, hvad jeg sagde. Jeg sagde, at det var så udmærket, når vi tog berømmelsen fra og satte i stedet: »for sådanne ting skal du elskes«. Lægen var meget forbavset, at jeg kunne sige det. Han huskede det, som var det i går. Han fik fat på bibelen og ville vise mig, at han hu-

skede rigtig. Jeg så med tilfredshed, at hans bibel var nøjagtig samme udgave, som den, der lå på bordet nævnte dag, så oversættelsen måtte være den samme. Lægen bladede og ledte, men kunne ikke finde ordet. Fru Kjær og jeg sad og talte sammen imens, men pludselig rejser fru Kjær sig og henter en bibelordbog, som hun lægger foran mig, men jeg afslår med den bemærkning: »Nej, lad bare doktoren selv finde, hvor det står. Han har godt af at orientere sig i den bog.« Nu var klokken 11.30. Jeg sagde God nat, og doktoren sagde: »Jeg går ikke i seng, før jeg har fundet det, og vi træffes jo senere.« Og han fandt det. Da jeg kom hjem, så jeg efter, om jeg havde husket forkert. Et par dage derefter kom jeg gående forbi Bette Bach's på fortovet, og doktoren går ned i sin garage. Da han ser mig, siger han, idet han hæver hånden. »De havde selvfølgelig ret«, og jeg svarede: »Så er vi enige igen. Siraks Visdom 7. kap. V. 36...«

Endelig fortæller gårdejer Pedersen om et andet minde: »År 1915 d. 5. februar ventede vi en glædelig begivenhed. Da det trak noget ud, sagde jeg til fru Tandrup: »Er der noget forkert, må du sige det, så skal vi have doktoren.« Ak nej, alt var så godt. Men kort efter kommer hun og siger: »Nu må vi have doktor, ellers kvæles barnet.« Vi havde jo blot hestekøretøj under krigen. Det var kl. 4 om natten. Det varede ikke længe, før jeg ringede på hos dr. H. Kjær. Han slog vinduet op, og da jeg fortalte hvad det drejede sig om, siger han: »Smut op efter min bror.« Jeg fik jo også jaget V. Kjær op, og da han kom i døren, kunne han selvfølgelig forstå, at det hastede. Men da vi så nåede hjem, havde vi fået en dejlig pige. De skal også vide, at mens jeg sad og ventede hos V. Kjær, bad jeg Gud om at tage, hvad han betroede os, i sin gode hånd. Nu har hun i 20 år gjort en missionærs tjeneste i Indien, men det er en historie for sig...«

Første skoleår

Mor havde lært mig bogstaverne, inden jeg kom i skole. Hun skrev bogstaverne på små klodser, og jeg kunne både stave og læse, inden skolen begyndte. For at komme til skolen måtte jeg følge en markvej, der løb langs jernbanen. På sommermorgener flagrede som regel en utrolig mængde forskellige sommerfugle rundt i solen i grøftekanden. Admiraler, blåfugle, citronsommerfugle og de hvide kål-sommerfugle, dagpåfugleøje og de små auro-raer, der lyste som perlemor. Jeg nød at se dem alle boltre sig i luften omkring mig.

Skolen var en lille lav bygning med kun et klasseværelse. Ved siden af indgangen til klasseværelset boede lærerinden, den gamle frøken Overgård, med sin lille hund.

Da børnene var kommet ind og havde fundet deres pladser fra den første skoledag, en sommermorgen i august 1924, sagde frøken Overgård: »Ja, jeg ville gerne byde jer nogle jordbær, men de er jo forbi nu. Men jeg tror nu alligevel, at jeg har nogle til jer her i skabet.« Og så åbnede hun sit skab og tog en pose frem med røde bolcher, som hun bød os. Det var jo meget venligt af hende, men

det undrede mig, at hun ikke smilede samtidig med, at hun sagde sådan. Hun var en lille, gammel kone med gråt hår og midterskilning og knude i nakken og gik med en streng og alvorlig mine op og ned mellem pultene, halvt sjokkende, mens hun fortalte bibelhistorie eller sang salmevers med en lille stemme. Vi lærte en bunke salmevers ved, at hun gik og sang salmerne, indtil vi kunne dem udenad: Nu titte til hinanden, Dejlig er den himmel blå, Abraham sad i Mamrelund.

Hun havde en lille, bitte, sort hund, som løb rundt mellem benene på os. En dag sparkede jeg til den inde under min pult. Det gjorde hende meget vred, og hun skældte mig grundigt ud. Jeg fandt, at hun var kedelig og urimeligt belærende. Hun var naturligvis været træt og alt for gammel til sådan nogle små spilopmagere.

Mogens var søn af provsten, og han og jeg var vist de to i klassen, hvem det faldt lettest at indsuge skolens lærdom. Lige fra den første skoledag mærkedes konkurrencemomentet. Vi havde begge hjemmefra et forspring, bl.a. et større ordforråd end de øvrige i klassen. Jeg kunne vældig godt lide at gå i skole. Det faldt mig let, hvad vi skulle præstere, og

Hurup Kommuneskole med forskolen yderst til højre. Her begyndte Ove skolegangen i 1924.

jeg kedede mig aldrig i skolen, hvad jeg tit gjorde hjemme.

Hørte jeg fremmedord hjemme, hvad jævnlige skete, fik jeg altid betydningen forklaret, hvis jeg spurgte. Også ganske almindelige dagligdagsudtryk kunne have en speciel betydning, som jeg studsede over og hæftede mig ved. Således da det en dag blev sagt om en mand, at han havde »næse for« et eller andet. Eller da far engang bemærkede, at jeg havde »øre«. Om en anden blev det sagt, at han »havde smag«.

Særprægede personnavne morede mig usigeligt, og jeg gik længe og smagte på dem. Der var således »Doktor Hatt«, som forestod Nationalmuseets udgravninger oppe i Ginnerup. Der var »slagter Oxenbøll«, »Knakkegård«, »Essemann«, »Kruhøffer« og det umulige navn på lægen i Koldby: »Lützhøft-Christensen«. Det kunne jeg vende mange gange i munden. Politimesteren hed »d'Auchamps«. Hvilket barn skulle kunne sige det? En dag blev jeg sendt op med et brev til politimesteren, som boede med sin familie oven på politistationen. Jeg traf hans gamle mor og afleverede brevet til hende. Da jeg kom hjem igen, sagde jeg, at jeg havde givet brevet til »Gamle Sjang«. Efter den tid hed hun altid sådan blandt venner.

Men tilbage til skolen: Om sommeren gik vi kun i skole hver anden dag. Vi stillede vores træsko uden for klasseværelset, før vi gik ind. I rygsækken lå penalhus af træ med et skydelås, en skifertavle med svamp, en trælineal og læsebogen og regnebogen. I penalhuset havde vi griffel, penneskaft, penne og penneklud. Far havde en mængde penne liggende i en æske i skrivebordet, men det var nogle væmmelige, hårde stålpenne. Meget rare var en rigtig elastikpen, men en fin, ny griffel var nummer ét.

I klasseværelset hang store, farvelagte billeder på karton af forskellige dyr. Der var en

hugormefamilie, og der var de almindelige husdyr. Disse billeder brugtes ved undervisningen i naturhistorie.

Ved skoleårets afslutning blev børnene hørt i overværelse af deres forældre, der sad langs væggene. Også provsten var til stede. Ved denne overhøring skulle jeg forklare provsten meningen med ordet »kærlighedsasylet« i salmen »Gud ske tak og lov«, hvor et vers slutter med, at »vi har kærlighedsasylet fundet«. Jeg forklarede, at kærlighedsasylet – det var oppe hos de to frøkener Petersen på Gammel Vestervigvej. Bagefter kom provst Dal hjem til far og refererede forfærdet, hvad jeg havde svaret, idet han spurgte far: »Er det virkelig så galt?« Jeg må jo engang have hørt far omtale de to frøkeneres bopæl på den måde.

En af mine kammerater i første klasse var en usædvanlig lille dreng, der hed Niels, en glad lille fyr, der boede på en gård nede bag kirken. Han kom hver dag ridende til skole på en stor hund, der luntede hjem, når den havde afleveret Niels. Efter skoletid spadserede Niels så hjem alene.

Da dette første skoleår var gået til ende, tog frk. Overgård sin afsked, og vi fik en ny lærerinde, frk. Nielsen. Hende kom jeg til at holde vældig meget af. Frisk og munter og glad kom hun os smilende i møde. Dette var hendes første stilling som lærer. Hun legede og spillede bold med os i frikvartererne, og når vi i timen var færdige med vores lektie, læste hun højt for os af »Frændeløs«, en bog som optog mig meget. Hun læste et kapitel af bogen ad gangen og lagde åbenbart mærke til, at hun havde en særlig opmærksom tilhører i mig, for da hun havde læst bogen til ende og havde lukket den i, gik hun ned fra katedret og forærede mig bogen. Jeg blev naturligvis meget glad og var meget taknemmelig.

Da skoleåret var omme, flyttede jeg med mine forældre fra Thy og havde derefter ikke

mere forbindelse med frk. Nielsen. Men fyrretyve år efter, da jeg ved en tilfældighed blev opmærksom på, at hun blev 70, skrev jeg til hende og ønskede tillykke. Hun svarede mig i et meget sødt brev, hvori hun bl.a. skrev, at intet på dagen havde glædet hende så meget som brevet fra mig. Hendes brev er dateret Hurup d. 5-7-67, og hun skriver: »... *Nu går jeg 41 år tilbage i tiden og tænker på den dag, jeg første gang stod over for min 2. klasse i Hurup. Ja, det var en dejlig tid, og jeg syntes, det hele gik som en leg...*« Og hun fortæller om flere af mine venner fra dengang, som stadig bor i Hurup og om gårdejer Peder Pedersen, som netop er død, 87 år gammel. »*Jeg tror, han kendte hvert barn i sognet...*«

Marked

På vejen til skolen kom jeg forbi markedspladsen, som i almindelighed lå øde hen. Men det var en virkelig folkefest, når der holdtes marked med trængsel foran teltene og masse af heste, køer og får. Engang stod selve professor Labri, en gammel, tandløs markedsgøgler i kimono foran indgangen til sit telt og sagde til mig, at jeg skulle gå hjem og hilse min far fra den verdensberømte professor Labri og bede ham om en 10-øre. Og jeg husker, at far gav mig en hel én-kroneseddél til at gå på marked for. Derved blev der også råd til en piv-i-røv-kok og en blikfløjte med farvede hønsedun, en vindmølle med celluloidvinger og et par eventyrlige papbriller med glas af blå celluloid. Og ud over tilhørerskaren foran sit telt lød det fra professor Labri: »*Mine damer og herrer, højtærede publikum! Her har jeg en trækugle, siger og skriver en trækugle. Den er lavet af ægte fyrretræ, grantræ og sygekassetræ... Værsgo og træd indenfor, mine herskaber! Kun 25 øre for voksne og 10 øre for børn.*« På en balustrade truttede et hornorkester og på en karrusel

med hvide, stejlede træheste blandede et mekanisk klaver sig i larmen fra udråberne og fra brølende og brægende kreaturer.

Cirkus Miehe

Cirkus Miehe lå hvert år i vinterhi i Ydby, en lille landsby syd for Hurup. Når foråret kom, brød Cirkus Miehe op for at drage på turné og besøgte da Hurup som første station. Oppe på markedspladsen rejstes det vældige telt, folk sled i lange tove, der gik gennem store taljer af træ, og langsomt hævede telt-dugen sig op omkring de to svære cirkusmaster, hvis toppe lige kunne ses uden for telt-dugen. Overalt var der råben og hektisk aktivitet. Alt skulle være færdigt til forestillingen samme aften. Mandlige og kvindelige artister kom ud fra cirkusvogne og gik ind igen, dyr blev rørt og vandet. Fremmede tungemål og fremmedartet klædedragt overalt.

Om aftenen, når mørket begyndte at falde på, blev pladsen forvandlet på det eventyrligste. Foran billethullet var der nu trængsel, og indenfor kastede projektører deres blændende lyskegler ned på det hvide savsmuld og det store tæppe i manegen. Rundt om den var logepladser, betrukket med mørkerødt fløjl. Tjenere i grønt livré med galoner i sølv og guld havde taget opstilling under en fløjlsbehængt estrade, hvor et stort orkester spillede for fuld udblæsning. Damer anviste med skingre stemmer plads i logerne og på 1. og 2. plads, der var simple træbænke bag logerne. Allerbagerst var ståplads. Der blev råbt »Is og chokolade!« af damer, der bar deres varer på bakker i en rem om halsen. Rundt mellem tilskuerpladserne stod fyrbækkener, som varmede de nærmestsiddende. Alt druknede i råb og musik, indtil endelig forestillingen kunne begynde. Koltzer i kjole og hvidt viste hestedressur, Alphonse Cosmy i ridekjole skoleridt. Skimler og knobstrupper vol-

tigerede, mens de bed i stangbidslerne, elefanter sad på bagdelen, kameler vandrede adstadigt rundt, hunde gik på forbenene, cyklettere, trapezkunstnere og jonglører afløste hinanden i hastigt tempo, badet i lys og til inciterende rytmer.

Men mest af det altsammen betog de to musikalske klovner, den hvide klovn og den dumme August mig. Den slanke, elegante hvide klovn med hvid tophat på snur, kridhvidt ansigt, hals og nakke, glat, sort kortklippet hår, pragtfuld sort dragt, oversået med glimtende pailletter, poseærmer og posebenklæder til lige under knæene, hvide strømper og hvide sko. Lynende intelligent virkede han, mens han hersede med den lige glade August i alt for stor frakke, tjavset paryk under bulehatten, rød næse, store handsker og alt for store støvler. I stedet for at høre på den hvide klovns formaninger snakkede August gemytligt med publikum, indtil han en-

Klovnetrioen Harald Madsen (Bivognen), August Miehe og Christian Rehder.

delig blev bragt til sæde på en stol, for at de to kunne begynde på deres saxofonduo. Og da – oh under! – afslørede sig som store musikalske virtuoser. Bifaldet bragede løs. Jeg klappede henrykt, men gøs alligevel lidt af ærefrygt for den utilnærmelige hvide.

Også på Gudrun gjorde Cirkus Miehe et varigt indtryk. I bogen »I Nielsines fodspor – kvindelige læger gennem 100 år« skriver Gudrun »...Vi havde den i mine øjne store lykke at bo i nærheden af cirkusdynastiet Miehes vinterresidens i Ydby, hvor far var huslæge, og mit hemmelige ønske var at komme til at rejse med cirkus og sælge programmer, idet jeg tidligt var klar over, at akrobatik på hesteryg ikke lå for mig. Duften af savsmuld, de fremmede tunge-mål, de prægtige heste, hele den fascinerende atmosfære skulle også lejre sig i det ubevidste for mange år efter at få indflydelse på den bog, jeg skrev sammen med Erik D. Bartels under titlen »Gipsies in Denmark, a social-biological study«...«

Biler

Den første bil, far anskaffede sig, var en Opelvogn med kaleche, karbidmessinglygter, udvendig gearstang og håndbremse og et vældig boldhorn – BÅT! BÅT! Den blev siden udskiftet med en høj, lukket Ford med trinbræt, rullegardiner og pyntevaser ved dørstolperne. Under rattet sad chokeren og håndspeederen som to arme eller vinger, én på hver side af ratstammen. Jeg ser for mig den store nummerplade: S 66. Far og onkel Henrik skiftede jævnlig bilerne ud med nye modeller, og så var det altid spændende at prøve, hvor stærk en ny vogns motor var. Bilerne fik stadig flere hestekræfter, og dem fik de lov at vise på den korte, meget stejle bakke, der gik op fra købmand Møllers pakhús nede i Doverodde. De første biler havde meget svært ved at tage den bakke. Det gik opad i sneglefart, og far sad og

vuggede frem og tilbage bag rattet for ligesom at hjælpe motoren med at trække. De senere modeller klarede bakken som en mis.

Når vejret var godt, tog far og mor gerne en lille køretur ned til lyngbakkerne og de fredede høje ved Boddum eller til Ydby og Dover Plantage. Vi samlede kantareller mellem granerne eller plukkede sortebær og tyttebær i lyngen. Bærrerne puttede vi i sodavandsflasker med patentlukke. Og vi kørte til Visby Å for at samle champignons på engene, og spiste champignonerne til middag, når vi kom hjem. Men ud til Vesterhavet kørte vi kun sjældent og i så fald aldrig længere bort end til Agger og Lodbjerg Fyr, en lille tur på 1^{1/2} mil.

Far var alt for sparsommelig til f.eks. at køre op til Stenbjerg. Og desuden kunne han ikke fordrage at få sand i skoene. Næh, oldtidshøjene i Boddum, de havde hans arkæologiske interesse og derfor valgte han gerne at køre den lille tur derned. Men kom vi endelig en herlig sommerdag ud til Agger, nød jeg i fulde drag at løbe af sted i strandkanten mellem høfderne og hele tiden undgå bølgeslagene, der sendte tunger af vand og skum op over den flade strand. Eller jeg soledede mig i en klit, hvorfra jeg med øjnene fulgte ternerne, der kunne stå næsten stille i luften for derefter pilsnart at dykke lodret ned i havet og et øjeblik efter arbejde sig op igen med en fisk i næbbet. I magsvejr var det spændende at sidde ude for enden af en høfde og se ned på bølgerne, der brødes mod de store kampesten mellem høfdernes svære planker. Var man heldig, kunne man finde et par grønne glaskugler, omsluttet af en stump af et net. De havde revet sig løs i stormvejr fra fiskernes garn, der blev båret oppe af disse kugler.

Fiskerne satte dengang deres kuttere direkte på den flade strand. De blev trukket på land ved hjælp af et spil, mens fiskerne med ryggen mod bådens sider holdt båden på ret

køl. På stranden lå desuden små robåde med en karakteristisk halvrund stævn, der var nødvendig for at undgå at båden tog vand, når den blev roet ud gennem brændingen.

På en klit knejsede en hvid signalmast og ved siden af den lå redningshuset med redningsbåden. Hvis vi var så heldige, at der kom en kutter ind, mens vi var i Agger, fik vi gerne nogle hummere eller nogle krabbekløer, en pighvar eller en torsk med, lige trukket op af havet. På hjemturen holdt vi ind hos bageren i Krik, lige over for købmand Ussings hvidkalkede pakhus, og købte der en pose krikkringler, herlige sprøde og lækre som crackers.

Danse- og violinundervisning

Om vinteren gik jeg til dans på Hotel Hurup. Ved juletid skulle jeg være med i et »tableau«, hvad jeg naturligvis ikke anede, hvad var. Det blev nøje indskærpet mig, at jeg skulle sidde musestille og ikke måtte så meget som glippe med øjenlågene. Jeg sad derfor med tilbageholdt åndedræt i en opstillet gruppe og led, mens et fortæppe blev trukket for igen, så jeg på ny turde trække vejret og kunne kravle ned igen.

Da danseundervisningen og dansesæsonen var endt, blev vi alle sammen inviteret ud på en gård. Der var balfaldera og stor gæstfrihed. Da jeg ud på aftenen kom hjem, var jeg hundesyg. Far og mor kunne ikke forstå, hvad jeg fejlede. Jeg kastede op og havde pivende diarre og var helt elendig. Til sidst løstes gåden, da jeg fortalte, at vi derude på gården havde fået lov at spise, hvad vi ville have og lige så meget, som vi havde lyst til. Jeg havde aldrig før fået sådan et tilbud og havde kastet mig over et fad med appelsiner. Og for at nå så mange som muligt havde jeg spist dem med skræl på. Ja, det var gæstfrihed.

Jeg lærte at cykle på en gammel damecykel. Der blev sat træklodser på pedalerne, så

jeg kunne nå. En af de unge piger gik op og ned ad grusvejen uden for huset, mens hun holdt på mig og cyklen, indtil jeg lærte at holde balancen. Og da det så blev min fødselsdag, fik jeg min første cykel. Nej, hvor var den vidunderlig! Jeg var helt uforberedt på denne gave og husker tydeligt den morgen, jeg kom ud i entreen og der fandt cyklen, som stod uindpakket og funkende ny, lænet op ad væggen lige parat til at køre ud på. Hvor var jeg lykkelig! Aldrig før eller siden har jeg været så lykkelig for en gave.

Da jeg havde gået i skole i et år, bestemte far, at jeg skulle lære at spille violin. Og så begyndte jeg på violinundervisning hos en lærer Holm Andersen på kommuneskolen. Han imponerede mig ved at begynde hver time med at spille et lille stykke udenad, velsagtens for at få lidt smidighed i fingrene. Det var altid det samme lille stykke, en stump fra en børnevis. Efter timen gik jeg så hjem og øvede på min lektie, men jeg husker, at jeg en gang, mens onkel Henrik og tante Dagny var på besøg, kom meget nedslået ind i stuen og sagde: »Jeg lærer aldrig at sløjfe!« Men det gik jo alligevel. Og det blev vældig morsomt, da Gudrun og jeg kunne begynde at spille små stykker sammen, hun på klaver og jeg på violin. Og det glædede tydeligvis far at høre os spille.

I efterårsferien i 1925 var jeg for første gang i København. Jeg fulgtes derover med mor, der rejste over for at besøge Gudrun, der nu gik i 3. g i Karen Kjærs skole. Det blev en meget stor oplevelse for mig. Jeg havde jo ikke før set en storby, men kun været i Thisted under pinefulde besøg hos tandlægen der. Nu oplevede jeg en storstad med mange pladser og høje huse. Gudrun tog rundt med mig i sporvogne. Vi var oppe i Rundetårn, og da vi var kommet ned, foreslog jeg, at vi gik op igen, og Gudrun gik med mig op i tårnet en gang til.

Apotekerfamilien

Så vendte vi tilbage til Hurup igen. Og nu blev jeg inviteret til bal hos apoteker Arden. Man dansede kædedans gennem hele huset, gennem stuerne, entreen, køkkenet og tilbage igen. Musikken blev leveret af en spillemand, der spillede violin. Han spillede bl.a. melodien til »Hvad gør du der med dit knæ, lille Hans?« Den lærte jeg ved den lejlighed og bagefter filede jeg løs på den hjemme.

Apoteker Arden var i mine øjne en sølsom mand. Høj, alvorlig og selvbevidst og med et overskæg som et cykelstyr. Altid gik han inde bag skranken i apoteket og smagte på sig selv og nynnede verdensfjernt, mens han ekspederede. Jeg købte torskelevertran og pebermyntekager af ham. Jeg så ham for mig, da jeg mange år efter læste Jakob Knudsens kostelige forord til hans meget frie oversættelse til jysk af »Den første af de catilinariske taler af Marcus Tullius Cicero«. I dette forord søger Jakob Knudsen at forklare sine læsere, hvad klassisk dannelse vil sige og giver som eksempel herpå apotekeren derhjemme, der solgte ham tran for den skammelige pris af en krone:

»...det var kuns en bitte, ussel Flask', A kjøbt, men den skuld' ly'wal kost' en Kron'. Det var hiel skammelig... A glæmmer aaller den Gaang han rakt' mæ denher bitte Flask' og saa'e: »en Kron«, saat lidt tilbaag' med Nakken, og saa Øwenlaagen' halv nier, og saa: »en Kron« – akkeraat som det war slet ingen Werdens Ting for ham – det war det, som A aaller widst', hwad A skuld' tink om den Gaang – men no er A si'en bløwen øverbewist om, te det haar wæt klassisk, slet og baar it and't end klassisk...«

Fru Arden var sin mands udprægede modsætning: lille, trivelig og munter med en masse krøller. Hun var søster til Thit Jensen. Apotekerens kom sommetider til l'hombre

hjemme sammen med Thit Jensen. De to søstres yngre broder, der kaldte sig Hans Deus, maledede engang mor, siddende i dagligstuen ved empiresofabordet, der er pyntet med en krukke blomster. Maleren Hans Deus døde i 1916, 29 år gammel. Johs. V. Jensen har skrevet om sin broder i årbog 1916.

Tante Anna

Og tiden gik, og det blev jul, og Gudrun kom hjem fra København. Og hvem der også kom til jul år efter år, var vores elskede tante Anna. Hun, der var ugift, forgudede Gudrun og mig, hendes eneste søskendebørn. Hun var meget lattermild og meget talende, og da hun tillige var særdeles velbegavet, var det altid en glæde at være sammen med hende og få besøg af hende. Hun havde samme brune øjne som onkel Henrik, men slægtede nok mest far på. Hun talte let jysk, mest nok af kærlighed til sin hjemstavn. Herregården Aunsbjerg kaldte hun således »Ansber«, som den også hed på Blichers tid i folkemunde, f.eks. i »E Bindstouw«. Hun var meget hårdfør og lå med åbne vinduer højt op i årene. Hun havde protese, og en morgen, da hun vågnede, var protesen frosset fast i det vandglas, hvori den havde ligget om natten. Selv om hun havde meget små midler at råde over, var der ikke grænser for, hvad hun gerne ville glæde Gudrun og mig med af gaver. Hun læste meget, bl.a. fransk. Til sin 80 års fødselsdag ønskede hun sig et nyt fransk leksikon af mig, da hun fandt, at hendes eget ikke var tidssvarende mere.

Hun var livet igennem plaget af en rystesyge i hænderne, til sidst kunne hun dårligt skrive og vanskeligt styre sine hænder, når hun skulle spise, sådan at hun næsten altid kom til at grise duge og sit tøj til, hvad hun altid var frygtelig ulykkelig over. Men trods alt var hun altid i et perlehumør og kunne

fortælle et utal af historier. En af dem lød omtrent sådan: »Der var en sommeraften bestyrelsesmøde i sparekassen hjemme på Hørupholm, og efter mødet skulle de jo spise. Og som dessert skulle vi have is. Det var noget helt nyt dengang. Og da så fadet med is var gået rundt, og de alle kunne begynde, var der en sognefoged, der tog en ordentlig skefuld og puttede i munden. Og I sku' ha' set ham! Han stirrede forvildet rundt, og så udbrød han: »Hvis it' (slubre, slubre) te Én vidst' (slubre, slubre), te' det war sommer (slubre, slubre), sku Én ski tro (slubre, slubre), te' det war frosen, det mogværk!«

Tante Anna var vokset op på gården Hørupholm ved Kjellerup. Bedstefar, der var prokurator i Kjellerup, havde i 1866 stiftet Lysgård m.fl. Herreders Spare- og Lånekasse, som holdt en ugentlig kontordag hjemme på Hørupholm, og her fik tante Anna ansættelse som eneste kontorhjælp. I 1894 besluttedes det at flytte sparekassens kontor til Kjellerup og at holde kontordag tre gange om ugen. Det blev nu nødvendigt at udvide kontorpersonalet, og da det ikke var passende, at en ugift kvinde sad på kontor sammen med mandlige kontorister, måtte tante Anna opgive den stilling. Hun tog ophold et års tid i en pension i Svejts, fik ikke siden selverhverv, men passede sine gamle forældre på Hørupholm, hvor bedstefar døde i 1914, 83 år gammel, og bedstemor i 1922, 81 år gammel. Tante Anna flyttede efter bedstemors død til Kjellerup, og Hørupholm blev solgt. Men minderne om Hørupholm levede længe: »Vi havde engang stort middagsselskab hjemme. Og under middagen havde »Bamse« sneget sig ind under bordet. Og pludselig havde den givet sig til at pusle ved kjolen hos doktor Schierups borddame, og hun blev ude af sig selv af rædsel og udbrød i sin forvirring: »Ned med sig, doktor Schierup!« Ingen havde set den skikkelige »Bamse« inde under bordet, og alle – ikke

mindst doktor Schierup – undrede sig«, fortalte den leende tante Anna.

Far

Far var først og fremmest lægen, den praktiserende læge, senere tillige embedslægen. Han kunne tale jovialt med alle og forstod at sætte humør i sine patienter, når det var påkrævet. »Ukrudt foregår ikke så let«, trøstede han, og som en patient engang sagde om far: han kunne få en død mand til at grine. Far var respekteret som en dygtig læge og også derfor afholdt af mange. Var der en særlig vanskelig operation på sygehuset i Vestervig, 1 mils vej fra Hurup, var det far og ikke sygehuslægen, der tilkaldtes og foretog operationen.

Far passede altid på ikke at tage for store honorarer, når han kunne se, at det kneb økonomisk for en patient. Engang kom Søren Floulev, som harpede grus nede ved Draget, ind for at få sin regning. Han fik den og betalte, og da det var til side, sagde han til far: »Nå, er du nu tilfreds?« Jo, det var far da. »Ja, men er du veltilfreds?« Jo, det var far da også. »Ja, for det ska du fanden lyne mig også være«, sagde han, og så gik Søren Floulev ud i entreen og kom tilbage med en stor kurv hummer til far. Det fandt far var et meget fint træk, sådan først at spørge om, hvad han skyldte og så, efter at have betalt, at forære far hummere.

Når konsultationen var overstået og sygebesøgene aflagt, kastede far sig med iver og stor udholdenhed over sine interesser. Han var meget historisk interesseret, og da Thy er rig på fortidsminder som gravhøje, runddysser, langdysser, jernalderboplads og enkeltgrave, var der rig lejlighed for far til at dyrke sin interesse for arkæologi. Han fandt pilespidser og flintestenskrabere i pløjemarken og flinteøkser på patienternes kommoder. »Den tager jeg som betaling«, kunne han

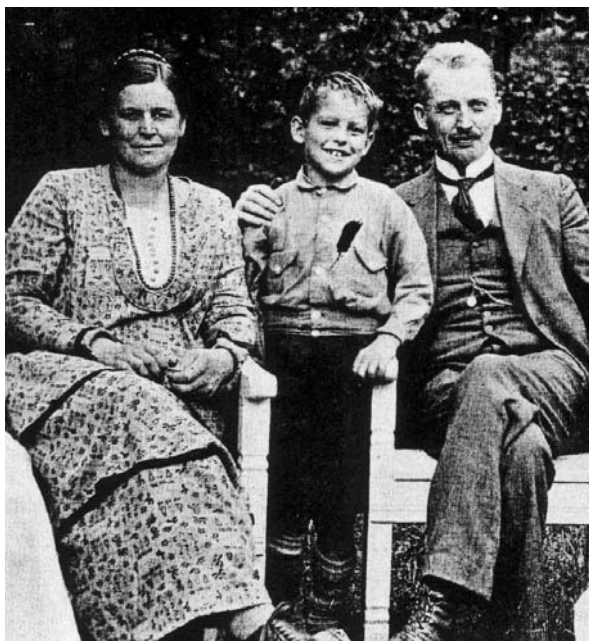
sige. Da far i 1926 forlod Thy, skænkede han hele sin store samling af oldsager til Thisted Museum, deriblandt store urner, som far omhyggeligt limede sammen af potteskår fra udgravninger, far opnåede endogså at redde en runesten fra at blive brugt ved hofdebyggeri i Agger. Den står nu nær findestedet ved Hurup kirke.

Også møbelkunstens historie stod hans hjerte nær. Far blev efterhånden selv en habil møbelsnedker. Han anskaffede sig en solid høvlebænk og de nødvendige redskaber og indrettede et værksted oppe på loftet. Han begyndte i det små med stærekasser og enkle møbler som en tremmesofa og et spejl til Gudruns værelse ovenpå, men efterhånden blev han dygtigere. Han lavede smukke rokokostole, både med og uden arme og kopierede Chippendale og Hepplewhite stole fra engelske bogværker. Disse møbler kom til at præge stuerne hjemme. Mor syede sæder til stolene i korssting efter mønstre, affotograferet på Nationalmuseet til dette formål. Far lavede et Louis XVI kakkeltbord og et pragtfuldt stort udskåret rokokobord med lyseblå kakler med bibelske motiver. Bordene blev smukt malet og dekoreret af konservator Lind fra Nationalmuseet.

Far elskede at bruge sine hænder. Jeg trak slibestenen, når han sleb sine redskaber inde i konsultationsstuen, og der lærte han mig at save med løvsav. Han tegnede mønstre af med kalkerpapir på krydsfiner af garnvindler og lignende småting til julegaver fra mig til mor og tante Dagny. Jeg husker særlig en lille træbrik til tante Dagny at stille varme ting på. Den forestillede Eva med slangen og æblet. Først mange år efter, da jeg genkendte den, bemærkede jeg, at far med et lille, fint snit havde angivet Evas køn, noget jeg bestemt ikke havde været mester for.

Jeg nød at være genstand for fars opmærksomhed. Jeg var stolt, når han lod mig stå

mellem sine lange ben og styre bilen. Engang styrede jeg den hele vejen fra Hurup til Thisted, en strækning på 4 mil. Og jeg nød bevidstheden om at far iagttog mig med tilfredshed, når jeg, liggende på maven på gulvtæppet i dagligstuen, gang på gang kunne skyde et egern ned, der vippede frem og tilbage på en stålfjeder. Og jeg husker, som var det i går, den jublende fryd, der fik mig til at le højt, mens jeg lå på knæ på bagsædet af bilen og så ud af bagruden, hvordan far kørte gennem de allerstørste vandpytter, så vandet sprøjtede til alle sider. Og jeg vidste med jubel, at far gjorde det bare for at more mig. Men bortset fra sådanne spredte episoder mindes jeg ikke nogen egentlig interesse fra fars side for min person. Børn interesserede ikke far meget. Jeg husker formaninger som »tænk dig om«, »ret ryggen«, »luk skuffen«, »du går og sover, Ove«, »løft fødderne« o.l. Var der noget i vejen, fik jeg at vide, at jeg ikke skulle »hænge med næbbet«. Så var mor anderledes trøstende med sit: »Frisk mod, Antonius, du haver intet ondt bedrevet«.

Ove sammen med mor og far i lægeboligens have.

Far var højt begavet, uhyre flittig, grundig og ordentlig. »Ikke lede, men lægge på plads«. Han hadede diletterteri, og han kunne ikke udstå at gå ture uden et mål. Han røg fra morgen til aften – kun usorterede cigarer, gennemført sparsommelig som han var. I reglen gnavede han på sine cigarer uden at have ild i dem. Onkel Henrik kom engang hjem efter at være kaldt ud i sygebesøg, men han vendte om uden at gå ind og bad far køre derud i stedet. »Jeg så en af dine afgnavede cigarer ligge ude på trappen, så jeg var klar over, at det var dig, de skulle have haft fat i!«, sagde han til far. Engang, jeg var med far på sygebesøg, tændte far en cigar, da vi kørte hjemad efter besøget. Et øjeblik efter rullede far vinduet ned og smed cigaren ud med ordene: »Det var en af dem, det er saligere at give end at tage!« Far var komplet irreligiøs, men beherskede sig på det punkt hjemme af hensyn til mor.

Mor

En aften, da jeg var kommet i seng, en lille hvidmalet tremmeseng, satte mor sig ved siden af sengen og lærte mig at folde hænderne og bede. »Nu lukker sig mit øje. Gud Fader i det høje – i varetægt mig tag. Fra synd og sorg og fare, din engel mig bevare, som ledet har min fod i dag! Tak for i dag! Amen!« Og den bøn bad vi derefter hver aften sammen i mange år.

Og vi sang sammen dette salmevers, hvis enkle melodi mor lærte mig, selv om mor var umusikalsk og kun havde en meget tynd, sprød sangstemme. Mange år senere erfarede jeg, at melodien, vi sang salmen på, var komponeret af barokmesteren Johann Sebastian Bach, der fattig og lidet påagtet komponerede den til Johannespassionen: »Ich habe schön geschlafen« og ligeledes Mathæuspensionens coral:

»Ich bin's, ich sollte bussen (gøre bod)
an Händen und an Füßen
gebunden in der Höll!
Die Geizeln (svøberne) und die Banden
und was du ausgestanden,
das hat verdienet meine Seel«

Hvor ville mor være blevet dybt grebet af religiøs fortvivelse, anger og medlidenhed, om hun havde hørt om og oplevet dette musikalske storværk! Mor havde ikke haft nogen lykkelig barndom, så vidt jeg kan skønne. Hendes mor døde, da mor var 16 år gammel, og det var et stort slag for mor. Mors far var en hidsig underofficer, der måtte forlade hæren og derefter ernærede sig som skrivelærer. Han tog flere gange mor ud af den skole, han havde anbragt hende i, når han blev uenig med skolens leder, og mors skolekundskaber var derfor små. Hun evnede heller ikke siden at tilegne sig større viden. Hun kunne være bekymret, usikker, urolig og søgte vel derfor trøst i religionen. Til andre tider kunne hun være uhyre fornøjelig, munter, selskabelig og i besiddelse af stor intuition. Denne sidste var nok en væsentlig grund til, at hun spillede udmærket kort.

Som helt lille følte jeg en meget udpræget samhørighed med mor. Jeg elskede hende, og jeg mindes, hvor vi legede sammen. Jeg ser os for mig en morgen, hvor mor leende i natkjole sprang hen over sengene i soveværelset, skarpt forfulgt af mig, der var ved at omkomme af grin og netop derfor ikke kunne fange hende. Og jeg følte solidaritet med mor, når jeg fandt far utilnærmelig og indtrængende spurgte mor: »Hvorfor har du giftet dig med far?«

Mor var – velsagtens under påvirkning af far – meget sparsommelig. Hun var ligesom han meget virksom. Altid var hun optaget i køkken eller vaskekælder eller beskæftiget med at sy stramaj eller filere. Måltagning var

Oves mor. Årstal ukendt.

bestemt ikke mors sag. Tit passede de strømper, vanter, sweaters, løststrikkede, lange undertrøjer eller hvad hun ellers strikkede, ikke, og mor gjorde heller ikke noget ud af, at tøjet klædte mig. Jeg så meget lidt fiks ud med bændler og strømpebånd og livstykke til at holde de lange strømper oppe med. Lange bukser kunne der absolut ikke være tale om. Når jeg skulle have nyt tøj, blev det tilvirket af postbud Sørensens kone. Hos hende blev jeg stillet op på et spisestuebord og fik hæftet store stykker papir rundt om mig med knappenåle, når der skulle tages mål. Mine røde seler med sorte skorstensfejere og matrostøjet med fløjtesnor og flad hue med rød og hvid roset bødede dog ikke så lidt på det.

Mor tilberedte det vildt, far kom hjem med fra jagt: harer, vildænder, agerhøns m.m., og mor lavede dejlig katrineblommekage, kræmmerhuse med flødeskum og syltetøj. Men i det daglige levede de uhyre spartansk. Om

morgenen hver dag året rundt: havregrød. Til middag altid to retter, først en mættende forret og derefter fisk eller en kødret. Forretten kunne være fløjlsgrød, øllebrød, kærnemælkssuppe, sødsuppe af sagogryn med svesker i, frugtsuppe med ristede franskbrødsterner til, sagosuppe, sagovælling med kanel på – og skind! Efterretterne var kogt torsk, stegt sild, skrubber, helleflynder, pighvar, rødspætter, fiskefrikadeller, medisterpølse, boller i karry, boller med selleri, kødrand, frikadeller, stegt flæsk med løgsovs eller panelet fersk flæsk, bankekød, benløse fugle eller blodpølse med sirup eller æblemos. Sjældent grøntsager, men en del mælk. Og altid stod der en kande vand på bordet. Aldrig øl. Og husk altid at spise brød til!

Ret beset er flere af disse retter, specielt efterretterne, jo udmærkede, sunde og nærende. Måske har det været tilberedningen, der kunne have været morsommere. Og hvad med bygvandgrød eller risvandgrød – det er bestemt ikke opløftende at begynde middagen med. Men en dag fik vi noget, jeg syntes smagte dejligt. Jeg husker ikke hvad. Og da tillod jeg mig at sige, at jeg syntes, det smagte godt. Og som et lyn fra en klar himmel kom fars irettesættelse af mig: »Mors mad smager altid godt!« Så skulle jeg nok dy mig for en anden gang at udtale mig. Det må have været ved en helt anden lejlighed, længe før eller længe efter, at far en dag, da mors mad var ganske særlig kedelig, sagde henvendt til mig: »Næste gang mor serverer det her, går vi to på kroen«. Jeg havde aldrig før været på kroen – eller Missionshotellet, som det hed – og jeg troede virkelig på, at far mente det alvorligt og glædede mig allerede.

Engang kom en kedsommelig arkæolog fra Nationalmuseet på besøg. Det skete ikke så sjældent, fordi far som ivrig amatørarkæolog tilkaldte den højeste sagkundskab, når en ny udgravning eller et nyt fund gjorde dette på-

krævet. Og så måtte arkæologen naturligvis inviteres med til middag. Og da vi nu var gået til bords, trådte mor ind fra anretteværelset med suppeterrinen på det store terrinfad og ville nu fortælle, at hun i dag desværre kun kunne byde på sagosuppe. Men da mor var et bevægeligt gemyt, slog hun samtidig beklagende ud med begge hænder med det resultat, at hendes ord druknede i larm og klirren, da terrinen af københavnsk porcelæn med låg og terrinfad i næste øjeblik lå knust på gulvet sammen med sagosuppen.

Mor var ikke blot meget ængstelig for, at jeg skulle blive smittet. Hun vågede også over, at jeg hver dag kom på WC. Hvis ikke det skete, tvang hun for et godt ord amerikansk olie i mig. Hun serverede den i et glas med madeira. Mor foldede et stykke papir sammen i læg til en lille rørepind, som hun vedblev at køre rundt i glasset for at blande olien med madeiraen, mens jeg gysende trak mig bort baglæns. Hun blev ved at røre i glasset, lige til jeg havde fået det ind i munden, og hævdede hårdnakket, at det smagte dejligt med madeira i, og at jeg slet ikke ville kunne smage olien, og det til trods for at jeg vidste af lang erfaring, at det smagte rædselsfuldt. Jeg kan nu heller ikke fordrage madeira. Havde jeg derimod diarré, fik jeg saftsuppe...

Gennem hele barndommen suttede jeg på fingeren. Jeg suttede og suttede på min højre tommeltot, så den var ganske ophovnet, bleg-rød og rynket. Far og mor gjorde alt muligt for at få mig til at høre op med sutteriet. De smurte sennep på eller bandt tommeltotten ind, men ingenting hjalp. Der har været dybere liggende årsager til sutteriet. Selv når der var andre til stede, suttede jeg, men dækkede da den højre hånd med den venstre og troede vel så, at det ikke kunne ses, at jeg suttede. Først da jeg var kommet i skole, ophørte sutteriet.

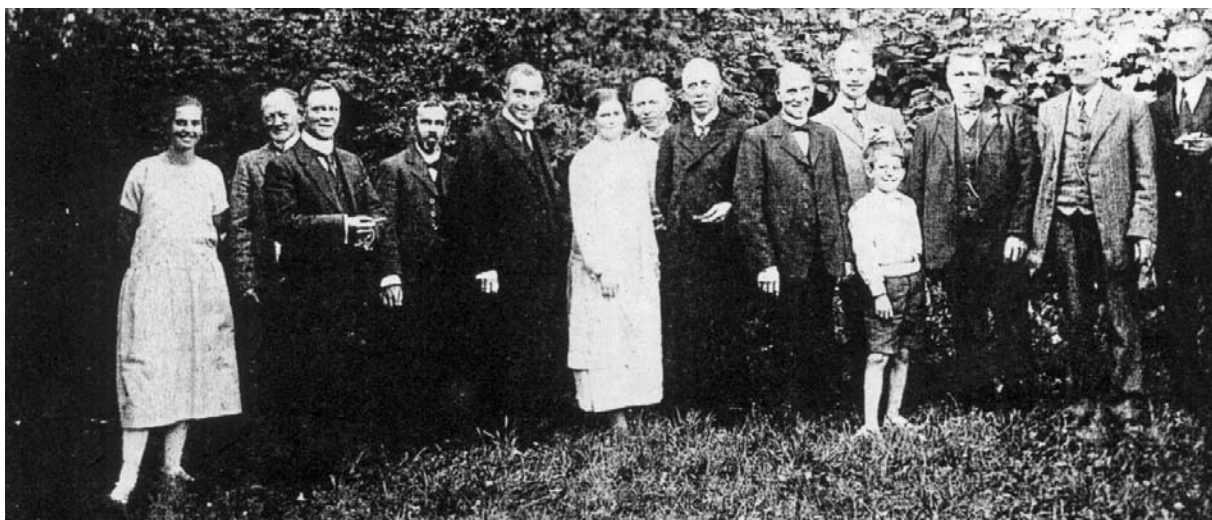
Jeg ved ikke, hvad grunden kunne være, men somme tider så mors store mørke øjne vrede ud, og jeg sagde undrende: »Du ser så vred ud, mor«. Mor har vel slået det hen og forsikret mig, at hun ikke var spor vred. Jeg husker, at jeg engang satte mig for mig selv nede på kældertrappen og tænkte: »Hvorfor er du ikke glad?« Det må have undret mig selv meget, fordi jeg ellers altid var i godt humør. Da jeg som voksen besøgte min gamle veninde på alderdomshjemmet i Hurup, sagde hun af sig selv: »Du havde det ikke altid godt, Ove. Det kunne jeg se, men jeg turde ikke sige eller gøre noget«. Mor og fru Yde talte meget lidt sammen trods naboskabet, dertil var de alt for forskellige. Jeg anede intet om, at der var problemer hjemme. Først efter at både far og mor var døde, forstod jeg noget af det, jeg havde været forskånet for at få indblik i. Gudrun fortalte mig derom i et brev dateret 23-8-76: *»Mor rejste med dig og mig til Slettestrand, da du var 4 år gammel. Mor tænkte på at lade sig skille. Du og jeg havde det vidunderligt. Vejret var pragtfuldt og menneskene søde. Far skrev omgående og lovede bod og bedring, så fornøjelsen varede kun nogle få dage. Mor vendte hjem, og alt var omgående som før...«* Jeg var lykkeligt uvidende om, hvad der rørte sig. Som Gudrun skriver *»Menneskene var søde«* – alle bar mig på hænder, og jeg levede en virkelig privilegeret tilværelse, som jeg tænker tilbage på med glæde og taknemmelighed.«

Her vil jeg forlade far i en stilling, jeg husker ham så tydeligt i: hver morgen stod han foran spejlet i soveværelset og sæbede sig ind, strøg så barberkniven på strygeremmen og begyndte derefter barberingen, mens han samtidig stod og sang. Derefter tog han fra kommodeskuffen stivede, løse manchetter og en stivet høj flip. I juni 1926 blev far udnævnt til amtslæge i Viborg. Da han havde modtaget denne udnævnelse, tog han mig

Ove og mor på stranden omkring 1922.

med udenfor, og vi gik lidt op ad bakken op til jernbaneoverskæringen og så derfra ned gennem Hurup by. Langt borte i horisonten, vidste jeg, lå først Næssund og så på den anden side af sundet Mors. Og far fortalte, at vi skulle fortsætte længere sydpå ned til Viborg, hvor vi for fremtiden skulle bo. Og så spurgte far mig: »Hvor gammel er det, du er?« »Ni år« svarede jeg. »Du er noget grøn endnu«, sagde far. Det gjorde alt sammen et dybt indtryk på mig. Jeg kendte ikke det udtryk at være grøn og undrede mig. Men samtidig glædede jeg mig. Det var jo eventyret, der vinkede. Ud til oplevelser, som jeg slet ingen forestillinger havde om. Intet skulle holde mig tilbage. »Der står Viborg, Viborg inde i mig«, sagde jeg til tante Dagny. Men tante Dagny og onkel Henrik var bedrøvede. De følte, at de ville komme til at føle sig alene. De tænkte på, hvor de ville komme til at savne far og mor. Børn havde de ikke. Og onkel Henrik købte en splinterny Ford, som han forærede tante Dagny til trøst.

Afskedsdeputation i haven i Hurup, juni 1926. Gudrun, købmand Møller fra Doverodde, købmand Ussing fra Vestervig, pastor Wolff, Visbyå, politimester d'Auchamps, mor, proprietær Ifversen, Lyngholm, assistent Henriksen, købmand Klitgård, far, Ove samt tre ukendte.

Et gensyn i tankerne

Ove genser nu for en sidste gang det Thy, som han aldrig har kunnet glemme. I tankerne er han ude i Agger og sludrer med den rare fisker, Peter Winge. Ove ser med undren, at Peter Winge mangler enkelte fingre og fingerled på begge hænder. Dem har han mistet under sit arbejde med maskinerne i de lave værkstedshuse inde bag klitterne. Fra værkstederne fører et enkelt jernbanespor, lagt oven på klitterne, fra Agger til Thyborøn. Herpå foregik al transport af materialer på små lette, enmandsbetjente draisiner, hvis fører stod oppe på draisinen, som han holdt i gang ved at trække op og ned i en stang, der var fastgjort på siden af et af hjulene.

I en højtliggende villa på en klit i Agger, hvor blæsten bestandigt suste, boede lederen af Kystsikrings- og Vandbygningsvæsenet, ingeniør Bundesen. Heroppe fra var der en storslået udsigt – mod nord til Lodbjerg Fyr og Flade Sø, mod øst til den hvide Vestervig Kirke, mod syd til den lille Krik Havn og mod vest til det umådelige Vesterhav. Under-

tiden var havet blikstille, men oftest var det i oprør – gennem årene tog det mange sømænd og fiskere med sig.

I et lille fiskerhus bag klitrækken boede Poulina. Hun var altid klædt helt i sort. Når hun skulle et ærinde ind til Agger, havde hun altid et strikketøj med, som hun strikkede på, mens hun vandrede af sted.

Ove så en dag ind til Poulina. Hun sad i sit køkken med ryggen til Ove og læste sagte for sig selv af bibelen. Hun så ikke Ove, der stod og hørte hende læse. Poulina var enke. Hun havde mistet sin mand og flere af deres sønner ved drukneulykker på havet.

Uden ophør kommer bølgerne væltende ind mod kysten. Bølge efter bølge kammer over, vandet slikker op over sandet, vender og siver hastigt tilbage igen, uden ophør, år ud og år ind.

Ove Kjær

Født i 1917. Cand. jur. 1944.

Dommerfuldmægtig. Fra 1963 til 1987 civildommer i Roskilde.